

**Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy**

**Rejestr
Instytucji Szkoleniowych
(RIS)**

**Raport 2013
Instytucje szkoleniowe i ich oferta**

Warszawa, wrzesień 2014

Biblioteczka Rynku Pracy

**Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy**

**Rejestr
Instytucji Szkoleniowych
(RIS)**

**Raport 2013
Instytucje szkoleniowe i ich oferta**

Warszawa, wrzesień 2014

Opracowanie:
Paulina Noińska-Rozentalska

Redaktor wydania:
Elżbieta Strojna

© Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Wydawca:
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy
ul. Nowogrodzka 1/3/5, 00-513 Warszawa

ISBN 978-83-64309-37-3

Łamanie i druk: ZWP MPiPS. Zam. 556/2014.

SPIS TREŚCI

Instytucje szkoleniowe i ich oferta	5
1. Wprowadzenie	5
2. Liczba i charakterystyka zarejestrowanych instytucji szkoleniowych (dane organizacyjne)	7
3. Certyfikaty/akredytacja	9
4. Potencjał kadrowy oraz stan techniczny zarejestrowanych instytucji szkoleniowych	13
5. Tematyka szkoleń w ofercie instytucji zarejestrowanych w RIS	14
6. Oferta instytucji zarejestrowanych w RIS a kierunki szkoleń bezrobotnych	20
7. Nieodpłatna pomoc w uzyskaniu zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej udzielona po ukończeniu szkolenia	24
8. Podsumowanie i wnioski	25

INSTYTUCJE SZKOLENIOWE I ICH OFERTA

1. Wprowadzenie

Rejestr Instytucji Szkoleniowych (RIS) to jedno z narzędzi rynku pracy mających wpływ na upowszechnienie, zwiększenie dostępności i poprawę jakości usług szkoleniowych.

RIS powstał w 2004 roku na mocy przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz.U. z 2013 r. poz. 674 z późn. zm.). W myśl tych przepisów, każda instytucja szkoleniowa zainteresowana prowadzeniem szkoleń osób bezrobotnych i poszukujących pracy z wykorzystaniem środków publicznych jest zobowiązana posiadać wpis do Rejestru Instytucji Szkoleniowych. Podstawę prawną stanowi art. 20 przywołanej ustawy, który ustala ogólne zasady tworzenia i działania rejestru:

1. rejestr instytucji szkoleniowych jest jawny i prowadzony w formie elektronicznej;
2. instytucja szkoleniowa może ubiegać się o wpis do rejestru instytucji szkoleniowych po złożeniu wniosku o wpis wraz z informacją na temat jej działalności;
3. wojewódzki urząd pracy zawiadamia instytucję szkoleniową o dokonanym wpisie do rejestru instytucji szkoleniowych;
4. wpis do rejestru instytucji szkoleniowych jest bezpłatny;
5. wojewódzki urząd pracy może wykreślić instytucję szkoleniową z rejestru w określonych w ustawie sytuacjach;
6. instytucja szkoleniowa ma obowiązek informować wojewódzki urząd pracy o kontynuowaniu działalności szkoleniowej w kolejnym roku kalendarzowym, a także o zmianie siedziby, otwarciu i likwidacji oddziałów lub filii;
7. minister właściwy do spraw pracy przetwarza informacje o instytucjach szkoleniowych przekazane przez wojewódzkie urzędy pracy.

Ewidencję instytucji szkoleniowych prowadzą wojewódzkie urzędy pracy. Szczegółowy tryb dokonywania wpisu do Rejestru określa rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 października 2004 r.

w sprawie rejestru instytucji szkoleniowych (Dz.U. Nr 236, poz. 2365 z późn. zm.). Rozporządzenie określa też tryb wykreślenia instytucji, uaktualniania danych w rejestrze, wzór wniosku o wpis oraz wymagane dokumenty.

W Rejestrze Instytucji Szkoleniowych zawarte są dane dotyczące każdej zgłaszającej się instytucji. Wniosek o wpis do rejestru zawiera:

- dane kontaktowe instytucji szkoleniowej;
- dane ogólne, tj. informacja czy instytucja jest publiczna czy niepubliczna, forma organizacyjna, rok powstania instytucji szkoleniowej, posiadanie przez instytucję akredytacji lub innego certyfikatu jakości, wpis do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego na podstawie przepisów o systemie oświaty;
- tematykę prowadzonego kształcenia (szkoleń i przygotowania zawodowego dorosłych);
- charakterystykę kadry dydaktycznej;
- opis bazy lokalowej, jej wyposażenie oraz informację o współpracy z pracodawcami;
- informację o prowadzeniu oceny jakości szkoleń;
- informację o liczbie uczestników objętych szkoleniem i/lub przygotowaniem zawodowym dorosłych;
- informację o udzielanej nieodpłatnie pomocy uczestnikom i absolwentom szkolenia lub przygotowania zawodowego dorosłych, polegającej na informowaniu o sytuacji na rynku pracy i zapotrzebowaniu na kwalifikacje.

Z dniem 1 stycznia 2013 r. weszła w życie nowelizacja rozporządzenia *w sprawie rejestru instytucji szkoleniowych*, która uprościła zasady wpisu do rejestru.

Główne zmiany dotyczą uproszczenia procedur i wymaganej dokumentacji przy składaniu wniosku o wpis do RIS lub jego aktualizacji:

1. Wprowadzono dodatkową możliwość złożenia wniosku o wpis do rejestru instytucji szkoleniowych – potwierdzonym profilem zaufanym elektronicznej platformy usług administracji publicznej (EPUAP).
2. W odpowiedzi na zapisy *ustawy o swobodzie działalności gospodarczej* doprecyzowano, że jedynie w przypadku braku informacji o prowadzeniu edukacji pozaszkolnej w publicznie dostępnym rejestrze

elektronicznym, (tj. CEIDG, KRS) instytucja załącza do wniosku o wpis do rejestru kopię aktualnego dokumentu, na podstawie którego prowadzi edukację pozaszkolną.

3. Zrezygnowano z wymogu dołączania przez instytucję dokumentów potwierdzających akredytację lub certyfikaty jakości – wystarczy podanie informacji na ten temat we wniosku o wpis do rejestru.
4. Doprecyzowano, iż w przypadku braku siedziby instytucji szkoleniowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, instytucja składa wniosek do wojewódzkiego urzędu pracy właściwego ze względu na główny obszar działania instytucji.
5. Doprecyzowano, iż coroczna aktualizacja instytucji szkoleniowych odbywa się na wniosku o wpis do rejestru.

Dokonano również drobnych zmian w formularzu wniosku o wpis do rejestru instytucji szkoleniowych, który jest załącznikiem do rozporządzenia. Zmiany te mają na celu przede wszystkim usprawnienie wypełniania wniosku przez instytucje szkoleniowe i ograniczenie wątpliwości związanych z jego wypełnianiem.

Baza danych o zarejestrowanych instytucjach szkoleniowych jest dostępna pod następującymi adresami internetowymi:

- 1) www.ris.praca.gov.pl
- 2) www.psz.praca.gov.pl (zakładka: Rejestr Instytucji Szkoleniowych)

2. Liczba i charakterystyka zarejestrowanych instytucji szkoleniowych (dane organizacyjne)

W 2013 roku do RIS wpisanych było 12 619 instytucji szkoleniowych (13 833 łącznie z oddziałami i filiami). Najwięcej instytucji zarejestrowanych było w województwie mazowieckim – 16,3% i wielkopolskim – 10,0% ogółu. Wśród zarejestrowanych instytucji szkoleniowych 94,5% określiło swój status jako „niepubliczne”, a jedynie 5,5% jako „publiczne”.



Usługi szkoleniowe oferują przede wszystkim instytucje prowadzone przez osoby fizyczne. W 2013 r. w ogólnej liczbie zarejestrowanych instytucji szkoleniowych:

- 54% to instytucje prowadzone przez osoby fizyczne w formie działalności gospodarczej (wzrost o 0,3 pkt procentowego w stosunku do 2012 r.);
- 27,7% to stowarzyszenia, fundacje, spółki oraz inne osoby prawne (spadek o 1,1 pkt procentowego w stosunku do 2012 r.);
- 9,2% to pozostałe formy organizacyjne takie jak: (-) placówki kształcenia ustawicznego i praktycznego, (-) ośrodki doskonalenia i doskonalenia zawodowego, (-) szkoły wyższe/kolegia, (-) szkoły ponadgimnazjalne, (-) placówki naukowe, naukowo-badawcze i ośrodki badawczo- rozwojowe (wzrost o 1,3 pkt procentowego w stosunku do 2012 r.);
- 8,9% zarejestrowanych instytucji reprezentuje inną formę organizacyjną, łącznie z zakładami pracy (wzrost o 0,3 pkt procentowego w stosunku do 2012 r.).

Do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego na podstawie przepisów ustawy o *systemie oświaty* wpisanych jest 18,5% instytucji, co w porównaniu z 2012 r. oznacza spadek o 0,4 punktu procentowego.

Najliczniejszą grupę (51,9%) stanowią instytucje powstałe w latach 2006–2013. W 2013 r. o ponad 3 pkt procentowe wzrósł udział instytucji powstałych w 2012 r. Liczba instytucji szkoleniowych powstałych w 2013 roku stanowiła 4,2% ogółu zarejestrowanych.

Tabela 1. Rok założenia instytucji szkoleniowych zarejestrowanych w RIS

Lp.	Okres założenia (lata)	Rejestracja w:								
		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1.	do 1989	17,3%	8,3%	12,6%	11,6%	9,7%	8,6%	7,8%	7,3%	6,5%
2.	1990–1995	22,3%	21,9%	18,5%	16,8%	15,2%	13,2%	12,3%	11,2%	10,7%
3.	1996–2000	24,3%	25,7%	21,6%	19,7%	17,1%	15,2%	14,2%	13,2%	12,2%
4.	2001–2005	36,0%	40,9%	34,9%	31,2%	27,9%	24,7%	22,5%	20,6%	18,6%
5.	2006	x	3,2%	8,4%	8,8%	8,1%	7,0%	6,3%	5,9%	5,3%
6.	2007	x	x	4,5%	8,4%	9,0%	8,1%	7,5%	6,6%	5,9%
7.	2008	x	x	x	3,9%	7,9%	8,4%	7,6%	7,0%	6,2%
8.	2009	x	x	x	x	5,1%	9,1%	9,2%	8,3%	7,1%
9.	2010	x	x	x	x	x	5,6%	8,8%	9,0%	8,0%
10.	2011	x	x	x	x	x	x	3,8%	7,1%	7,8%
11.	2012	x	x	x	x	x	x	x	4,0%	7,4%
12.	2013	x	x	x	x	x	x	x	x	4,2%

3. Certyfikaty/akredytacja

W 2013 roku spośród 13 833 zarejestrowanych instytucji w RIS wraz z oddziałami i filiami, 2 006 zadeklarowało, iż posiada akredytację lub certyfikat jakości, co stanowi prawie 17% ogółu (wzrost o 1 pkt procentowy w stosunku do 2012 r.). Od trzech lat można zatem zaobserwować trend wzrostowy w tym obszarze, co należy ocenić bardzo pozytywnie.

Najwięcej instytucji szkoleniowych posiadających akredytację lub znak jakości w stosunku do liczby instytucji zarejestrowanych w danym województwie znajduje się w:

- województwie śląskim – 22,8%,
- województwie lubuskim – 22,0%,
- województwie świętokrzyskim – 21,8%.

Tabela 2. Instytucje posiadające akredytacje lub certyfikat jakości

L.p.		Rok								
		2005	2006	2007	2009	2009	2010	2011	2012	2013
1.	Procent instytucji posiadających akredytację lub certyfikat jakości	20%	18%	16%	15%	14%	13%	14%	16%	17%

Informacja dotycząca certyfikatów jest istotna w związku z obowiązującym *rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 maja 2014 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji oraz trybu i sposobów prowadzenia usług rynku pracy* (Dz.U. 2014, poz. 667). Zgodnie z § 69 ust 1 pkt 4 ww. rozporządzenia jednym z kryteriów wyboru instytucji szkoleniowej dokonywanego przez powiatowe urzędy pracy w procesie organizowania szkoleń dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy jest właśnie posiadanie przez instytucję szkoleniową certyfikatu jakości usług.

Certyfikat jest potwierdzeniem wysokiego standardu jakości usług. Wśród certyfikatów przedstawianych przez instytucje szkoleniowe mogą znaleźć się takie certyfikaty jak: akredytacja kuratora oświaty, certyfikat systemu zarządzania jakością kształcenia/szkolenia, wydany na podstawie międzynarodowych norm ISO, standard HACCP, certyfikat dla szkół językowych PASE lub inny znak jakości. Posiadanie certyfikatu jakości jest brane pod uwagę przy wyborze instytucji szkoleniowej przez urząd pracy, ale brak certyfikatu nie może być powodem niepodjęcia współpracy z instytucją szkoleniową.

O uzyskanie certyfikatu jakości usług instytucje szkoleniowe mogą ubiegać się w instytucjach uprawnionych do wydawania tego typu dokumentów. Akredytacja wydana instytucji szkoleniowej przez kuratora oświaty na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty* (Dz.U. z 2004 Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.) jest traktowana jako certyfikat wysokiej jakości świadczonych usług. Informacje o instytucjach akredytowanych udostępnia Ministerstwo Edukacji Narodowej na swojej stronie internetowej.

Informacje o systemie akredytacji odwołującym się do norm serii ISO w Polsce można uzyskać w Polskim Centrum Akredytacji (Centrum

nadaje uprawnienia jednostkom certyfikującym i posiada listę takich instytucji). Spełnianie norm HACCP potwierdzone jest dokumentem, z reguły wewnętrznym, zatwierdzonym przez Dyrektora instytucji (tzw. książką HACCP), zawierającym analizę ryzyka i krytycznych punktów systemu kontroli działań związanych z produkcją i dystrybucją żywności.

Jakość nauczania języków obcych w Polsce potwierdza m.in. posiadany przez instytucję szkoleniową certyfikat PASE (Polish Association for Standards In Language Education), czyli Ogólnopolskiego Stowarzyszenia na Rzecz Jakości w Nauczaniu Języków Obcych. Certyfikat ma charakter branżowy i przyznawany jest szkołom językowym, które spełniają nowoczesne standardy nauczania. Przed wydaniem certyfikatu niezależni inspektorzy kontrolują m.in. sposób prowadzenia zajęć i kwalifikacje lektorów. Inne wymieniane znaki jakości posiadane przez szkoły językowe to: SITA Learning System; EAQUALS (The European Association for Quality Language Services); TELC (The European Language Certificates); City&Guilds London; ALTE (Association of Language Testers In Europe); Leader School.

O jakości świadczonych usług świadczą również uprawnienia do prowadzenia szkoleń w określonym zakresie – nadawane w oparciu o przepisy dotyczące zawodów regulowanych. Niektóre zawody, zakresy prac w zawodach, czy też prace wykonywane w określonych warunkach wymagają szczególnych kompetencji, potwierdzonych stosownymi dokumentami (dyplomami, uprawnieniami, licencjami). Kwestie te regulowane są przepisami resortowymi.

W ślad za aktami regulującymi wymagania kwalifikacyjne w kraju muszą iść akty prawne wdrażające unijną dyrektywę o wzajemnym uznawaniu kwalifikacji, wydawane na podstawie ustawy z dnia 18 marca 2008 r. *o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej* (Dz.U. 2008, Nr 63, poz. 394). Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego sporządza wykaz zawodów regulowanych prawnie jako materiał uzupełniający do tej ustawy; lista tych zawodów jest zatwierdzana przez Komisję Europejską. Lista zawodów regulowanych według resortów właściwych oraz informacje na temat instytucji uprawnionych do prowadzenia szkoleń

dla zawodów regulowanych zebrane zostały w dokumencie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego pn.: „Regulowane zawody i działalności w Rzeczypospolitej Polskiej. Opis wymagań kwalifikacyjnych”. Dokument jest dostępny na stronie internetowej MNiSW: www.nauka.gov.pl w zakładce: *Szkolnictwo wyższe* → *Mobilność akademicka i zawodowa*.

Przykładem dokumentów potwierdzających wysoką jakość oferowanych usług jest między innymi rejestr instytucji wskazanych do realizacji określonych szkoleń lub akredytacji programów szkoleń przez ministrów właściwych dla zawodów, taki jak rejestr prowadzony na podstawie rozporządzenia Ministra Gospodarki z dn. 20 września 2001 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas eksploatacji maszyn i innych urządzeń technicznych do robót ziemnych, budowlanych i drogowych (Dz.U. Nr 118, poz. 1263) przez Instytut Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego.

Kolejnym przykładem jest atest Instytutu Spawalnictwa w Gliwicach, wydawany na okres 2 lat i obejmujący zakres przeprowadzania szkoleń i egzaminowania spawaczy; atest muszą posiadać instytucje prowadzące szkolenia w zakresie spawalnictwa.

Z kolei organizatorów szkoleń/kursów dla kierowców wózków jezdniowych obowiązują przepisy szczególne określone przez ministra właściwego ds. gospodarki. I tak, np. Ośrodek Doskonalenia Kadr Ministerstwa Gospodarki w Mysłowicach certyfikuje programy szkoleń w tym zakresie. Działanie takie ma na celu zapewnienie bezpiecznego użytkowania kilkuset tysięcy wózków jezdniowych eksploatowanych w kraju.

Przepisy te są ważne dla organizacji szkoleń adresowanych do bezrobotnych, gdyż kontraktowane kursy umożliwiające uzyskanie określonych uprawnień dają większe szanse na znalezienie pracy.

Aby sprawdzić, czy certyfikat wydała upoważniona do tego instytucja można skorzystać ze strony internetowej Polskiego Centrum Akredytacji: www.pca.gov.pl. Podany jest tam zestaw akredytowanych instytucji certyfikujących, według obszarów ich działania.

4. Potencjał kadrowy oraz stan techniczny zarejestrowanych instytucji szkoleniowych

Dane dotyczące wykładowców/trenerów zatrudnianych w zarejestrowanych instytucjach szkoleniowych, z uwzględnieniem wymiaru czasu pracy wykazały, że:

- 13,4% kadry to osoby zatrudniane w pełnym wymiarze czasu pracy,
- 86,6% to osoby zatrudniane w niepełnym wymiarze czasu pracy.

Sytuacja pod tym względem zmieniła się w porównaniu z ubiegłym rokiem. Prawie o 6 pkt procentowych wzrosła liczba osób zatrudnionych w niepełnym czasie pracy, kosztem osób zatrudnionych w pełnym czasie pracy. Wiele szkoleń, czy też cykli szkoleń, jest obecnie realizowanych jako konkretne, jednorazowe projekty, często finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, co determinuje dobór specjalistycznej kadry wykładowców/trenerów na potrzeby konkretnego szkolenia.

Stan bazy lokalowej i sprzętu, jakimi dysponowały w 2013 r. instytucje szkoleniowe można scharakteryzować następująco:

- Deklaracje instytucji szkoleniowych dotyczące stanu bazy lokalowej rozkładają się w sposób następujący:
 - własne sale wykładowe posiada 22% instytucji,
 - sale wynajmowane – 48%,
 - sale własne i wynajmowane – 30%.

W porównaniu z 2012 r. zmniejszyła się o 1 pkt procentowy liczba instytucji wynajmujących sale wykładowe. Można odnotować również wzrost o 1 pkt procentowy liczby instytucji, które dysponują własnymi i wynajmowanymi salami wykładowymi, zaś liczba instytucji dysponujących tylko własnymi salami wykładowymi pozostaje bez zmian.

- Prawie 30% instytucji szkoleniowych posiada własne pomieszczenia warsztatowe i wyposażenie dydaktyczne. Korzystanie z własnego bądź wynajmowanego pomieszczenia warsztatowego i wyposażenia dydaktycznego deklaruje 43% instytucji szkoleniowych, natomiast prawie 27% instytucji korzysta z wynajmowanych pomieszczeń warsztatowych i wyposażania dydaktycznego.

- 66% instytucji deklaruje posiadanie własnego sprzętu komputerowego. W stosunku do 2012 roku wskaźnik ten zmalał o jeden pkt procentowy. Warto zauważyć, iż 28% instytucji korzysta jednocześnie z własnego i wynajmowanego sprzętu komputerowego, a jedynie 5% wynajmuje sprzęt. Liczba instytucji posiadających i jednocześnie wynajmujących sprzęt komputerowy wzrosła w stosunku do ubiegłego roku o 3 pkt, a liczba instytucji które jedynie wynajmują sprzęt zmniejszyła się o 1 pkt procentowy. Jednocześnie niewiele ponad 1% instytucji w skali całego kraju nie dysponuje w ogóle sprzętem komputerowym.
- Powszechny jest także dostęp instytucji szkoleniowych do sieci teleinformatycznej, dysponuje nim ponad 91% instytucji.
- Biorąc pod uwagę liczby, niezmiennie najkorzystniej pod względem bazy lokalowej i sprzętu wypadają województwa: mazowieckie, wielkopolskie i śląskie; jednocześnie w tych województwach występuje największa liczba zarejestrowanych instytucji.
- Prawie 45% instytucji szkoleniowych zawiera umowy z pracodawcami na realizację części praktycznej programu szkoleń. W związku z powyższym należy stwierdzić, że większość instytucji szkoleniowych nie zawiera takich umów z pracodawcami, niemniej jednak wynik ten jest dość wysoki.

5. Tematyka szkoleń w ofercie instytucji zarejestrowanych w RIS

Tematyka prezentowanych przez instytucje szkoleniowe ofert z roku na rok staje się coraz bardziej zróżnicowana. Związane jest to ze zmieniającymi się potrzebami rynku pracy – tak krajowego jak i unijnego – w zakresie posiadanych kwalifikacji. Oferta szkoleniowa dostosowywana jest do tych zmian, co znajduje także odzwierciedlenie w Rejestrze Instytucji Szkoleniowych.

Dla potrzeb ewidencji instytucji szkoleniowych, które w sposób bardzo różnorodny określają zakres tematyki szkoleń (często stosując „chwyty marketingowe”), przyjęto klasyfikację ofert według ustalonych

z góry (opisanych w rozporządzeniu) kategorii szkoleń – 34 obszarów tematycznych w celu ujednoczenia obszarów szkoleniowych w RIS z zestawem kategorii, jaki został przyjęty w statystyce publicznej dla badania szkoleń osób bezrobotnych i poszukujących pracy¹.

Instytucje szkoleniowe same określają do jakiego obszaru klasyfikują swoją ofertę i – jak pokazuje praktyka – mają z tym pewne trudności, bądź też nie przykładają do klasyfikacji należytej wagi. Należy też zauważyć, że tytuł szkolenia jest również wyszczególniony we wniosku o wpis do rejestru, zatem posługiwanie się kodem obszaru szkolenia nie leży w bezpośrednim interesie rejestrującego się. Efektem tego jest dość znaczna liczba szkoleń ewidencjonowanych w obszarze „inne obszary szkoleń” (ok 8%). Dlatego też przedstawione dalej analizy dotyczące tematyki szkoleń dają jedynie orientacyjny obraz rzeczywistości, a prezentowane dane liczbowe należy traktować z pewną ostrożnością.

Tabela 3. Oferta instytucji szkoleniowej według obszarów szkolenia 2008–2013

Kod obszaru	Nazwa obszaru szkolenia	2009	2010	2011	2012	2013	Udział procentowy	
							2012	2013
1	Podstawowe programy ogólne, w tym: kształcenie umiejętności pisania, czytania i liczenia	294	292	299	314	376	0,2	0,3
2	Rozwój osobowościowy i kariery zawodowej	8 869	10 278	12 269	13 707	14 995	10,7	10,8
3	Szkolenie nauczycieli i nauka o kształceniu	5 706	5 734	5 776	6 173	6 649	4,8	4,8
4	Sztuka, kultura, rzemiosło artystyczne	1 101	1 389	1 788	2 112	2 402	1,7	1,7

¹ Obszary szkolenia bezrobotnych i poszukujących pracy dla potrzeb statystyki publicznej Polsce zostały wyodrębnione z uwzględnieniem obszarów kształcenia występujących w ISCED 1997 (Międzynarodowe Normy Klasyfikacji Kształcenia) oraz dziedzin szkolenia wyszczególnionych w Badaniach Ustawicznego Szkolenia Zawodowego w Przedsiębiorstwach CVTS2, prowadzonych według metodologii Eurostatu. Wykorzystano także doświadczenia z wcześniej stosowanej w Polsce kategoryzacji szkoleń bezrobotnych.

Kod obszaru	Nazwa obszaru szkolenia	2009	2010	2011	2012	2013	Udział procentowy	
							2012	2013
5	Nauki humanistyczne (bez języków obcych) i społeczne, w tym: ekonomia, socjologia, psychologia, politologia, etnologia, geografia	888	937	1 004	1 034	1 187	0,8	0,9
6	Języki obce	7 208	7 408	7 744	7 829	8 169	6,1	5,9
7	Dziennikarstwo i informacja naukowo-techniczna	151	208	230	225	222	0,2	0,2
8	Sprzedaż, marketing, public relations, handel nieruchomościami	5 672	5 942	6 272	6 587	7 241	5,2	5,2
9	Rachunkowość, księgowość, bankowość, ubezpieczenia, analiza inwestycyjna	5 549	5 811	6 046	6 181	6 674	4,8	4,8
10	Zarządzanie i administrowanie	8 379	9 090	9 528	9 456	10 007	7,4	7,2
11	Prace sekretarskie i biurowe	1 530	1 590	1 748	1 766	1 941	1,4	1,4
12	Prawo	2 826	3 096	3 176	3 414	3 801	2,7	2,7
13	Nauki o życiu i nauki przyrodnicze, w tym: biologia, zoologia, chemia, fizyka	181	193	199	217	241	0,2	0,2
14	Matematyka i statystyka	102	131	171	192	218	0,2	0,2
15	Informatyka i wykorzystanie komputerów	9 971	10 806	12 249	12 841	13 572	10,1	9,7
16	Technika i handel artykułami technicznymi, w tym: mechanika, metalurgia, energetyka, elektryka, elektronika, telekomunikacja, miernictwo, naprawa i konserwacja pojazdów	4 886	4 920	4 962	4 929	5 257	3,9	3,8

Kod obszaru	Nazwa obszaru szkolenia	2009	2010	2011	2012	2013	Udział procentowy	
							2012	2013
17	Górnictwo i przetwórstwo przemysłowe, w tym: przemysł spożywczy, lekki, chemiczny	801	782	767	793	825	0,6	0,6
18	Architektura i budownictwo	2 246	2 280	2 521	2 849	3 302	2,2	2,4
19	Rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo	825	842	869	901	994	0,7	0,7
20	Weterynaria	70	92	86	87	88	0,1	0,1
21	Opieka zdrowotna	2 558	2 931	3 483	3 875	4 589	3,0	3,3
22	Opieka społeczna, w tym: opieka nad osobami niepełnosprawnymi, starszymi, dziećmi, wolontariat	1 910	2 031	2 269	2 608	2 854	2,0	2,0
23	Ochrona własności i osób	1 289	1 486	1 609	1 660	1 467	1,3	1,1
24	Ochrona środowiska	565	592	567	608	702	0,5	0,5
25	Usługi hotelarskie, turystyka i rekreacja	1 085	1 298	1 383	1 372	1 459	1,1	1,0
26	Usługi gastronomiczne	1 542	1 769	2 056	2 260	2 620	1,8	1,9
27	Usługi fryzjerskie, kosmetyczne	4 342	5 488	5 908	6 617	7 347	5,2	5,3
28	Usługi krawieckie, obuwnicze	313	345	384	401	440	0,3	0,3
29	Usługi stolarskie, szklarskie	230	260	249	254	284	0,2	0,2
30	Usługi transportowe, w tym kursy prawa jazdy	10 839	11 497	12 118	12 842	13 595	10,1	9,8
31	Pozostałe usługi	1 308	1 452	1 619	1 812	1 858	1,4	1,3
32	BHP*	x	x	x	x	2 588	x	1,9
33	Nauka aktywnego poszukiwania pracy*	x	x	x	x	739	x	0,5
34	Inne obszary szkoleń	9 614	10 110	10 902	11 834	10 647	9,3	7,8
35	Ogółem	102 850	111 080	120 251	127 750	139 348	100%	100%

* Wraz z ostatnią nowelizacją rozporządzenia w sprawie rejestru instytucji szkoleniowych w tabeli kodów obszarów szkolenia dodano dwa nowe obszary: BHP i nauka aktywnego poszukiwania pracy w celu dostosowania obszarów szkoleń zawartych we wniosku o wpis do rejestru do obszarów szkoleń wyszczególnionych w załączniku nr 4 do sprawozdania statystycznego MPiPS-01 „O rynku pracy”.

Ogólna liczba oferowanych w RIS szkoleń w 2013 roku wzrosła o 9% w stosunku do roku 2012. Liczbę szkoleń oferowanych w latach 2005–2013 prezentuje poniższa tabela. Wzrost liczby oferowanych szkoleń jest prawdopodobnie związany ze wzrostem liczby instytucji znajdujących się w RIS.

Tabela 4. Liczba zarejestrowanych instytucji i ofert szkolenia

Lp.	Rok	Liczba instytucji objętych ewidencją	Liczba ofert szkolenia
1.	2005	4 944	56 900
2.	2006	7 208	71 931
3.	2007	8 589	82 685
4.	2008	9 502	88 984
5.	2009	10 586	102 850
6.	2010	11 821	111 080
7.	2011	12 384	120 251
8.	2012	12 885	127 750
9.	2013	13 833	139 348

W 2013 roku najczęściej pojawiające się w ofercie zarejestrowanych instytucji kierunki/obszary tematyczne szkoleń (powyżej 6 000 zgłoszonych ofert) to:

- *rozwój osobowości i kariery zawodowej* – zgłaszane najczęściej w województwach: mazowieckim, śląskim i wielkopolskim,
- *usługi transportowe, w tym kursy prawa jazdy* – zgłaszane najczęściej w województwach: mazowieckim, śląskim i wielkopolskim,
- *informatyka i wykorzystanie komputerów* – zgłaszane najczęściej w województwach: mazowieckim, śląskim i wielkopolskim,
- *zarządzanie i administrowanie* – zgłaszane najczęściej w województwach: mazowieckim, dolnośląskim i wielkopolskim,
- *języki obce* – zgłaszane najczęściej w województwach: mazowieckim, lubelskim i śląskim,
- *usługi fryzjerskie i kosmetyczne* – zgłaszane najczęściej w województwach: mazowieckim, śląskim i dolnośląskim,
- *sprzedaż, marketing, public relations, handel nieruchomościami* – zgłaszane najczęściej w województwach: mazowieckim, śląskim i dolnośląskim.

- *rachunkowość, księgowość, bankowość, ubezpieczenia, analiza inwestycyjna* – zgłaszane najczęściej w województwach: mazowieckim, śląskim i lubelskim.
- *szkolenie nauczycieli i nauka o kształceniu* – zgłaszane najczęściej w województwach: mazowieckim, lubelskim, warmińsko-mazurskim i pomorskim.

Najmniej licznie reprezentowany obszar (poniżej 100) w zbiorze ofert szkoleniowych to:

- *weterynaria* – zgłaszana najczęściej w województwie dolnośląskim.

Na przestrzeni lat (2008–2013) tematyka oferowanych szkoleń, lokalizacja i podaż ofert ulega bardzo niewielkim zmianom. W roku 2013 wyższy niż przeciętny wzrost podaży szkoleń w stosunku do 2012 r. odnotowano w szczególności w obszarach, w których występuje duża liczba ofert.

- opieka zdrowotna – wzrost o 18%;
- architektura i budownictwo – wzrost o 16%;
- usługi gastronomiczne – wzrost o 16%.

Spośród kierunków/obszarów szkoleń mniej licznie reprezentowanych, wyższy niż przeciętny wzrost liczby ofert odnotowano w obszarach:

- podstawowe programy ogólne, w tym: kształcenie umiejętności pisania, czytania i liczenia – wzrost o 20%;
- ochrona środowiska – wzrost o 16%.

Tak jak wspomniano, w 2013 r. liczba ofert w RIS wzrosła o ok. 9%, niemniej jednak w przypadku dwóch obszarów szkolenia liczba ofert spadła:

- ochrona własności i osób – spadek o 12%;
- dziennikarstwo i informacja naukowo-techniczna – spadek o 1%.

Pozytywnym zjawiskiem jest także 10% spadek w 2013 r. liczby ofert szkoleniowych zakwalifikowanych do „innych obszarów szkoleń”. W 2012 r. liczba szkoleń ewidencjonowanych w obszarze „inne obszary szkoleń” wyniosła 9,2% wszystkich ofert szkoleniowych, a w 2012 r. niecałe 7,6% ogółu. Może to świadczyć o większym zaangażowaniu

instytucji szkoleniowych w poprawne wypełnienie wniosku o wpis do RIS. W tej kwestii pomocne instytucjom mogło być dodanie wraz z ostatnią nowelizacją rozporządzenia *w sprawie rejestru instytucji szkoleniowych* do wniosku o wpis do RIS dwóch dodatkowych obszarów szkoleń (BHP, nauka aktywnego poszukiwania pracy).

Należy zauważyć, że dobrą praktyką jest przeprowadzanie egzaminu końcowego po zrealizowaniu szkolenia. Zachęca to bowiem uczestników szkolenia do wysiłku intelektualnego związanego z przyswojeniem treści szkolenia, a nie ogranicza się jedynie do biernego słuchania przekazywanych informacji. Instytucji zarejestrowanych w 2013 r., które deklarowały przeprowadzanie egzaminów po organizowanych przez siebie szkoleniach było 9 922, co stanowi prawie 72% wszystkich instytucji szkoleniowych.

W 2013 r. 3 076 instytucji oferowało szkolenia finansowane ze środków EFS, co stanowi ponad 22% wszystkich instytucji szkoleniowych i oznacza wzrost o 3 pkt procentowe w porównaniu do 2012 r. Najwięcej szkoleń finansowanych ze środków EFS oferowały instytucje szkoleniowe w województwach: wielkopolskim, mazowieckim i śląskim czyli w województwach, w których zarejestrowana jest największa liczba instytucji.

6. Oferta instytucji zarejestrowanych w RIS a kierunki szkoleń bezrobotnych

Ze względu na brak odpowiednich danych trudno jest oszacować na ile oferta instytucji zarejestrowanych w RIS odpowiada zapotrzebowaniu urzędów pracy, które kontraktując szkolenia biorą pod uwagę zapotrzebowanie na kwalifikacje zgłaszane przez pracodawców oraz preferencje bezrobotnych i poszukujących pracy. Pewne ostrożne wnioski można wyciągnąć w tym zakresie na podstawie porównania danych dotyczących liczby przeszkolonych osób bezrobotnych i poszukujących pracy, gromadzonych w ramach sprawozdawczości MPiPS (tab. 5) z ofertą przedkładaną przez instytucje szkoleniowe zarejestrowane w RIS (tab. 3).

Obszary szkoleń, w których najliczniej uczestniczyli bezrobotni w 2013 r. to:

1. usługi transportowe (w tym kursy prawa jazdy);
2. zarządzanie i administrowanie;
3. architektura i budownictwo;
4. sprzedaż, marketing, public relations, handel nieruchomościami;
5. rachunkowość, księgowość, bankowość, ubezpieczenia, analiza inwestycyjna;
6. technika i handel artykułami technicznymi;
7. informatyka i wykorzystanie komputerów.

Oznacza to, że urzędy pracy odnotowują zapotrzebowanie na kwalifikacje związane z powyższymi branżami na rynku pracy. Można stwierdzić, że obszary, w których najczęściej szkoleni są bezrobotni pokrywają się z najczęściej występującymi w RIS ofertami szkoleń (oprócz obszaru architektura i budownictwo oraz obszaru technika i handel artykułami technicznymi).

Biorąc pod uwagę liczbę osób bezrobotnych i poszukujących pracy przeszkolonych w 2013 r. w obszarach wyodrębnionych w RIS (84 240 osób) oraz liczbę ofert szkoleniowych przedstawionych w rejestrze (139 348) należy stwierdzić, iż średnio na jedną osobę przeszkoloną przypadają niecałe dwie oferty szkolenia (1,7).

W niektórych obszarach szkoleń, w których najczęściej biorą udział bezrobotni, występuje niższa podaż ofert niż średnia dla ogółu. W praktyce – oznacza to niewielkie możliwości wyboru dla urzędu pracy i bezrobotnego. Poniżej znajdują się obszary szkoleń w których przypada poniżej jednej oferty na jedną osobę przeszkoloną:

1. architektura i budownictwo;
2. usługi transportowe, w tym kursy prawa jazdy;
3. prace sekretarskie i biurowe;
4. sprzedaż, marketing, public relations, handel nieruchomościami.

Jednocześnie występują też obszary szkoleń, w których podaż ofert znacznie przewyższa popyt ze strony bezrobotnych, np. w obszarze „prawo” przeszkolono tylko 16 osób, a ofert z tego obszaru było 3 801 (więcej w porównaniu do 2012 r. o około 12%). Istnieją także inne obszary w których podaż przewyższa popyt, w szczególności są to obszary

w których kształci się mało bezrobotnych, są to m.in. obszary takie jak: szkolenie nauczycieli i nauka o kształceniu, nauki humanistyczne i społeczne, podstawowe programy ogólne, w tym: kształcenie umiejętności pisania, czytania i liczenia, nauki o życiu i nauki przyrodnicze, w tym: biologia, zoologia, chemia, fizyka.

Szczegółowe dane prezentuje poniższe zestawienie, pokazujące przeszkolone przez urzędy pracy osoby bezrobotne i poszukujące pracy (źródło: sprawozdanie MPiPS-01, załącznik nr 4). Dane dotyczące oferty instytucji szkoleniowych zaprezentowane są w oparciu o informacje zawarte w Rejestrze Instytucji Szkoleniowych – tabela 3.

Tabela 5. Przeszkoleni bezrobotni i poszukujący pracy (dane łączne za lata 2008–2013)

Kod obszaru	Nazwa obszaru szkolenia	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Podstawowe programy ogólne, w tym: kształcenie umiejętności pisania, czytania i liczenia	126	85	8	1	13	7
2	Rozwój osobowościowy i kariery zawodowej	4 771	3 967	5 271	1 544	2 377	2 330
3	Szkolenie nauczycieli i nauka o kształceniu	105	131	179	77	91	103
4	Sztuka, kultura, rzemiosło artystyczne	1 370	1 448	1 860	515	433	445
5	Nauki humanistyczne (bez języków obcych) i społeczne, w tym: ekonomia, socjologia, psychologia, politologia, etnologia, geografia	58	60	27	6	22	19
6	Języki obce	4 370	2 226	1 587	498	486	728
7	Dziennikarstwo i informacja naukowo-techniczna	55	63	52	10	5	32
8	Sprzedaż, marketing, public relations, handel nieruchomościami	10 085	11 026	11 815	3 863	5 581	4 763

Kod obszaru	Nazwa obszaru szkolenia	2008	2009	2010	2011	2012	2013
9	Rachunkowość, księgowość, bankowość, ubezpieczenia, analiza inwestycyjna	9 382	8 974	9 731	2 564	3 788	4 489
10	Zarządzanie i administrowanie	8 784	10 835	14 868	3 631	5 115	6 226
11	Prace sekretarskie i biurowe	4 353	4 220	4 594	995	1 534	1 437
12	Prawo	249	218	429	51	40	16
13	Nauki o życiu i nauki przyrodnicze, w tym: biologia, zoologia, chemia, fizyka	20	20	54	9	15	6
14	Matematyka i statystyka	3	1	0	0	1	18
15	Informatyka i wykorzystanie komputerów	12 463	9 755	9 863	3 086	3 746	3 713
16	Technika i handel artykułami technicznymi, w tym: mechanika, metalurgia, energetyka, elektryka, elektronika, telekomunikacja, miernictwo, naprawa i konserwacja pojazdów	4 675	5 361	5 642	2 379	3 653	4 209
17	Górnictwo i przetwórstwo przemysłowe, w tym: przemysł spożywczy, lekki, chemiczny	735	1 038	983	388	600	949
18	Architektura i budownictwo	7 076	8 550	9 624	3 044	4 350	5 198
19	Rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo	444	726	862	342	493	752
20	Weterynaria	7	43	52	39	55	52
21	Opieka zdrowotna	574	741	619	351	445	610
22	Opieka społeczna, w tym: opieka nad osobami niepełnosprawnymi, starszymi, dziećmi, wolontariat	2 265	2 238	2 934	1 177	1 784	2 126

Kod obszaru	Nazwa obszaru szkolenia	2008	2009	2010	2011	2012	2013
23	Ochrona własności i osób	1 312	2 130	2 373	695	977	1 132
24	Ochrona środowiska	5	22	72	63	112	156
25	Usługi hotelarskie, turystyka i rekreacja	762	764	757	195	368	432
26	Usługi gastronomiczne	2 947	3 250	3 975	968	1 569	1 727
27	Usługi fryzjerskie, kosmetyczne	5 152	5 817	6 665	1 384	1 457	1 727
28	Usługi krawieckie, obuwnicze	575	515	549	161	294	336
29	Usługi stolarskie, szklarskie	313	310	270	115	91	264
30	Usługi transportowe, w tym kursy prawa jazdy	32 291	27 900	26 594	10 771	16 115	15 714
31	Pozostałe usługi	8 817	9 074	8 480	2 462	4 487	4 433
32	BHP	546	84	389	70	116	119
33	Nauka aktywnego poszukiwania pracy	4 920	4 958	5 193	1 699	1 720	1 756
34	Inne obszary szkoleń	36 265	42 228	42 131	11 585	17 140	18 216
35	Ogółem	160 409	163 736	172 920	52 969	77 237	84 240

7. Nieodpłatna pomoc w uzyskaniu zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej udzielona po ukończeniu szkolenia

W dobie dynamicznych zmian na rynku pracy, potrzeby ciągłej aktualizacji swojej wiedzy i nabywania umiejętności sprawnego poruszania się na tym rynku, dużej wagi nabiera dopełnienie procesu szkolenia udzielaniem pomocy w zatrudnieniu. Według informacji wykazanej przez instytucje szkoleniowe zarejestrowane w RIS, przeszkoliły one w 2013 r. 5 441 414 osób ogółem (na zlecenie urzędów pracy, pracodawców i klientów indywidualnych). Liczba osób przeszkolonych ogółem przez instytucje szkoleniowe zarejestrowane w RIS wzrosła w stosunku

do roku 2012 r. o ponad 42 tys. (w 2012 r. instytucje przeszkoliły 5 398 556 osób).

Z danych zebranych z wniosków o wpis do rejestru i wniosków aktualizacyjnych wynika, że instytucje szkoleniowe w 2013 r., udzieliły nieodpłatnej pomocy polegającej na informowaniu o sytuacji na rynku pracy i zapotrzebowaniu na kwalifikacje 380 tysiącom osób, co stanowi 7,0% wszystkich uczestników szkoleń. Liczba ta w stosunku do 2012 r. wzrosła o 0,9 punktu procentowego.

8. Podsumowanie i wnioski

Z dokonanego podsumowania dziewięcioletniego (2004–2013) okresu funkcjonowania Rejestru Instytucji Szkoleniowych wyłania się profil „typowej” instytucji szkoleniowej zarejestrowanej w RIS. Jest to instytucja, którą możemy scharakteryzować jako:

- niepubliczną,
- prowadzoną przez osobę fizyczną,
- powstałą w okresie 2006–2012,
- nie posiadającą akredytacji lub znaku jakości,
- nie wpisaną do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego na podstawie przepisów ustawy o systemie oświaty,
- realizującą przygotowanie zawodowe dorosłych w niewielkim stopniu,
- zatrudniającą wykładowców w niepełnym wymiarze czasu pracy,
- deklarującą prowadzenie badania efektywności/jakości swoich szkoleń,
- wynajmującą sale wykładowe, oraz posiadającą własne i wynajmowane pomieszczenia warsztatowe i wyposażenie dydaktyczne,
- posiadającą własny sprzęt komputerowy oraz dostęp do sieci teleinformatycznej,
- udzielającą w niewielkim stopniu nieodpłatnej pomocy uczestnikom i absolwentom szkolenia i/lub przygotowania zawodowego dorosłych polegającej na informowaniu o sytuacji na rynku pracy i zapotrzebowaniu na kwalifikacje.

Odpowiadając na pytanie: czy Rejestr Instytucji Szkoleniowych, jako narzędzie wspomagające rynek pracy przede wszystkim w zakresie gromadzenia danych na temat oferty instytucji szkoleniowych, odpowiedział założeniom towarzyszącym jego wprowadzeniu, można po dziewięciu latach jego funkcjonowania sformułować następujące wnioski:

1. Udało się utworzyć dość bogatą bazę danych ukazującą znaczący segment rynku usług szkoleniowych dla osób dorosłych, cieszącą się dużym zainteresowaniem, tak ze strony samych instytucji szkoleniowych, jak i użytkowników korzystających z zawartych w niej informacji. Strona internetowa www.ris.praca.gov.pl w 2013 r. została odwiedzona ponad 142 tys. razy (o 34 tys. razy więcej niż w 2012 r.), z tego unikalnych użytkowników (niepowtarzalnych, liczonych tylko raz) było prawie 75 tys. (o 20 tys. więcej niż w 2012 r.) Oznacza to, że zainteresowanie stroną internetową rośnie oraz, że oprócz urzędów pracy oraz instytucji szkoleniowych z rejestru korzysta bardzo wielu użytkowników.
2. Dostępność i jawność Rejestru i jego ogólnokrajowy zasięg umożliwiają wyszukanie i porównanie ofert, co ułatwia wybór programów najbardziej odpowiadających potrzebom szkoleniowym danej osoby.
3. Różnorodność form szkolenia oraz oferty proponowanej przez zarejestrowane instytucje szkoleniowe daje możliwość uzyskania informacji o występujących w ofercie rodzajach, tematach szkoleń, cenach szkoleń, co z kolei daje możliwość porównania oferty w różnych wymiarach.
4. Zwiększa się liczba oferentów szkoleń i rozszerza się tematyka proponowanych szkoleń.
5. Wielofunkcyjność aplikacji elektronicznej Rejestr Instytucji Szkoleniowych (www.ris.praca.gov.pl) pozwala na uzyskanie obszernej informacji na temat konkretnej instytucji szkoleniowej i jej oferty.
6. Nie słabnie zainteresowanie wpisem do Rejestru, co potwierdza chęć zaprezentowania się instytucji szkoleniowej i jej oferty na rynku z jednej strony i zainteresowanie korzystaniem ze środków publicznych na prowadzenie szkoleń dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy z drugiej strony.
7. Rejestrują się nowe instytucje, drobne prywatne firmy, rejestracja w RIS stwarza im możliwość zaprezentowania swojej oferty.

8. W 2013 r. (w porównaniu do 2012 r.) zwiększyła się liczba osób przeszkolonych ogółem przez instytucje szkoleniowe wpisane do rejestru, oraz zwiększyła się liczba przeszkolonych osób bezrobotnych i poszukujących pracy na zlecenie urzędu pracy.
9. Zauważa się określony poziom stabilności podaży szkoleń oferowanych przez instytucje szkoleniowe w konkretnych obszarach szkoleń, tj. wciąż utrzymuje się wysoki udział szkoleń z obszarów: *usługi transportowe (w tym kursy prawa jazdy), zarządzanie i administrowanie architekturą i budownictwo, sprzedaż, marketing, public relations, handel nieruchomościami*.
10. Struktura podaży szkoleń w konkretnych obszarach szkoleniowych jest dosyć stabilna na przestrzeni dziewięciu lat, aczkolwiek zauważa się pewne nieznaczne zmiany, które mogą świadczyć o dostosowywaniu się instytucji szkoleniowych do potrzeb rynku pracy w zakresie szkoleń – np. w ostatnim roku odnotowuje się znaczny wzrost ofert szkoleniowych w obszarze: *opieka zdrowotna, architektura i budownictwo, usługi gastronomiczne*.
11. Rośnie zainteresowanie instytucji świadczeniem pomocy uczestnikom po przeprowadzanych szkoleniach, co jest bardzo ważnym elementem procesu szkolenia w jego kompleksowym ujęciu, tj. potrzeba – szkolenie – rezultat.
12. Od roku 2011 można zaobserwować trend wzrostowy liczby instytucji szkoleniowych, które posiadają akredytację / certyfikaty jakości w odniesieniu do liczby instytucji zarejestrowanych w RIS.